

ODER

Če nimamo denarja, tudi plačali ne bomo!

V Prešernovem gledališču Kranj sezono odpirajo s proletarsko komedijo Daria Foja Vse zastonj! Vse zastonj!, ki govori o ljudskem uporu proti vse višjim cenam, premierno pa jo bodo uprizorili jutri v režiji Ajde Valcl.

Gregor Butala

Družbenokritična farsa Vse zastonj! Vse zastonj! (1974) je nemara najbolj slavno delo znamenitega italijanskega dramatika, režiserja in političnega aktivista Daria Foja, sicer tudi dobitnika Nobelove nagrade za literaturo leta 1997. Igra, katere izvorni naslov bi lahko morebiti prevajali tudi kakor »Ni treba plačati!« ali celo »Ne bomo plačali!«, se je sicer ob svojem nastanku neposredno navezovala na takratne družbene razmere v Italiji, vendar pa postaja ob trenutnem valu podražitev spet nadvse aktualna. Njena postavitve v režiji Ajde Valcl, ki bo jutri ob 19.30 odprla novo gledališko sezono v Prešernovem gledališču Kranj, bo zato »oster, a hkrati sproščen gledališki dogodek«, ki bo sedanje negotove razmere nagovoril še s plati, »ki je sicer običajno ne vidimo na večernih poročilih«, pravi direktor gledališča Jure Novak.

Dogajanje v Fojevi »proletarski komediji« se začne z uporom v trgovinskem centru, ki ga zaženejo gospodinje, ogorčene nad ponovnim dvigom cen najbolj osnovnih živil: najprej zahtevajo znižano ceno, kasneje pa jih bes nad nenehnim izkoriščanjem privede do tega, da si hrano preprosto stlačijo pod obleko in odkorakajo domov. »Fojeva igra je bila napisana kot odgovor na skokovito povišanje cen osnovnih dobrin in najemnin ter na odpuščanja in zniževanja plač de-

lavcev v 70. letih,« pojasnjuje režiserka Ajda Valcl. »A predvsem gre v njej za kritiko italijanske levice, ki se je takrat le mlačno odzvala na nastali položaj in politiko zategovanja pasu pri najrevnejših. Gledamo torej obubožani delavski razred, ki se dvigne v splošno stavko z množično krajo osnovnih živil, ki jih več ne zmore – pa tudi noče – plačati, s tem pa radikalno izrazi državljansko nepokorščino in začrta konkreten upor zoper sistem.« Tega povsem podobno kot danes zaznamujejo vse večja inflacija, brezposelnost, dvigovanje cen, revščina in naraščajoče razlike v družbi. »Najbolj vznemirljiv vidik te komedije se mi zdi briljantno črno-belo Fojevo stališče, da vedno in brez izjeme krade peščica bogatih – in prav tako preprosto je spoznanje okradenih, da se jim te igre preprosto ni treba več iti.«

Besedilo prirejeno sodobnosti

Izvirno besedilo sta z dramaturgom Markom Bratušem nekoliko priredila – družbene okoliščine sta denimo rahlo prilagodila, da so nekoliko bližje našim ter jih občinstvo lahko prepozna. »Večina izvirne zgodbe, ki se vrti okoli vedno večje denarne stiske, pa je ostala enaka, saj se lahko z njo v času današnje inflacije, a tudi strahu, kako si bomo sploh še lahko privoščili hrano ter plačevali kredite in položnice, zlahka poistovetimo,«

dodaja režiserka. »Poglavitna razlika med časom, ko je delo nastalo, in današnjim dnevom je v tem, da je takrat delavski razred še verjel v moč revolucije ter skupinskega upora; danes delavskega razreda kot takega ni več, ravno tako pa ne verjamemo, da bi bil upor zoper oblast ali kapital sploh še mogoč,« pristavlja Bratuš. »To je razmeroma pesimistično izhodišče, ki pa nas preko humorja nagovarja tudi k iskanju novih pristopov pri reševanju teh zagat.«

V predstavi bodo nastopili Vesna Pernarčič, Aljoša Ternovšek, Vesna Slapar, Miha Rodman in Blaž Setnikar. ×
Dogajanje v Fojevi »proletarski komediji« se začne z uporom v trgovinskem centru, ki ga zaženejo gospodinje, ogorčene nad ponovnim dvigom cen najbolj osnovnih živil: najprej zahtevajo znižano ceno, kasneje pa jih bes nad nenehnim izkoriščanjem privede do tega, da si hrano preprosto stlačijo pod obleko in odkorakajo domov.

Večina izvirne zgodbe, ki se vrti okoli vedno večje denarne stiske, pa je ostala enaka, saj se lahko z njo v času današnje inflacije, a tudi strahu, kako si bomo sploh še lahko privoščili hrano ter plačevali kredite in položnice, zlahka poistovetimo.

Ajda Valcl, režiserka

Dario Fo: Vse zastonj! Vse zastonj!, Prešernovo gledališče Kranj, 2022 © Miha Fras